

100 éve született Csikor Kálmán ezredes

Csikor Kálmán ezredes

Tragikus sorsú szakemberre emlékezünk most. Élete tele volt viszontagságokkal, akárcsak a magyarok XX. századi történelme. Volt gazdálkodó és katonatiszt, egyetemi tanár és az 56-os forradalom hőse, koncepciós per áldozata és geodéta.

Csikor Kálmán 100 évvel ezelőtt, 1910. október 17-én született a Vas megyei Nemesbödön. Apja Csikor Ferenc gazdálkodó földműves, anyja a kor szokása szerint háztartásbeli volt. Elemi iskolai tanulmányait 1916–1921 között szülőhelyén végezte. Ezután beíratták a Győri Főreál Gimnáziumba és internátusba, ahol 1930-ban jelesen érettségizett. Mivel apja első világháborús vitéz volt, ezért mint elsőszülött örökölhette a címet. Érettségi után a győri helyőrség katonai parancsnokságán vitézzé avatták [2].

Csikor Kálmán már gyermekkorában arról álmodozott, hogy egyszer katona lesz. Jó tanulmányi eredményére és apja hősi katonai helytállására való tekintettel 1930-ban felvételt nyert a Ludovika Akadémiára¹, melyet 1934-ben kitűnő eredménnyel elvégzett. Ezután a szombathelyi helyőrséghez vezényelték csapatszolgálatra.

¹ A Ludovikai Akadémiára általában csak kadett-iskolás végzettségűeket vettek fel. Ettől csak kivételes esetben tértek el.

Gyorsan haladt felfelé a ranglétrán, 1938-ban főhadnaggyá, 1943-ban századossá léptették elő. 1945 áprilisában a debreceni Ideiglenes Kormány parancsára alakulatával átállt a szovjet csapatok oldalára és csatlakozott az újjászervezett „demokratikus” magyar hadsereghez. A németek elleni bevetésre azonban – a májusi kapituláció miatt – már nem került sor [2].

Csikor Kálmán a háború befejezése után részt vett a magyar honvédség átszervezésében. 1946-ban őrnaggyá léptették elő. Ekkor a pécsi helyőrségnél szolgált. 1947-ben alezredes lett. Ugyanebben az évben megnősült. Felesége Takács Erzsébet, tanítónő volt. Házasságából két gyermek született, 1948-ban Zoltán és 1949-ben András. 1950 és 1952 között a kiskunfélegyházi lövész hadosztálynál szolgált, majd sikerült elérnie, hogy a családjához közel, ismét Pécsre helyezték. 1952-től 1954-ig a 27. sz. lövészadosztály helyettes parancsnoka volt. Közben tanárkodott – mint óraadó – a Pécsi Tudományegyetem katonai tanszékén. 1954-ben – megüresedés folytán – őt nevezték ki a tanszék élére. Ebben a beosztásban dolgozott az 56-os forradalom és szabadságharc kitöréséig [2].

Csikor Kálmán az egyetemen jó viszonyt alakított ki tanítványaival. Valószínűleg ennek tudható be, hogy az ifjúság október 24-én egyhangúan őt javasolta a Forradalmi Katonai Bizottság élére. A történelmi események során Csikor békességre törekvő, kiegyenlítő szerepet játszott. Csapataival biztosította a városban a rendet, és a november 4-i szovjet bevonulás alkalmával megtiltott mindennemű ellenállást, melyet a túlerővel szembeni értelmetlen vérontásnak ítélt meg. Ennek tudható be, hogy 1957 tavaszán a Katonai Törvényszék ellenforradalmi cselekedetekben ártatlannak találta és felmentette [1], [2].

Néhány hónappal később – a szélsőséges, ún. „komlói csoport” feljelentésére – Csikor Kálmánt ismét őrizetbe vették, és megkezdődött a második (konceptiós) pere. Ennek során a Katonai Ügyészség több mint 20 tanú felsorakoztatásával „bizonyította” bűnösségét. A Bíróság bűnösnek

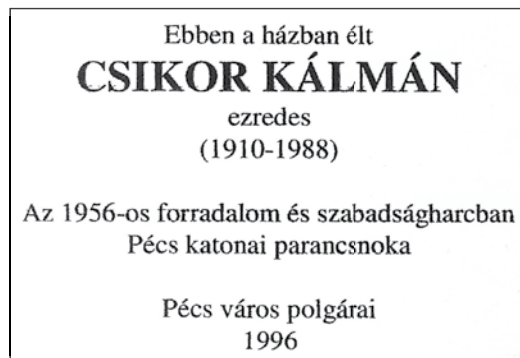
találta „A Népi Demokratikus Államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének büntetésében” és jogerősen 12 év letöltendő börtönbüntetésre ítélték, ahonnan 1963 márciusában, az általános amnesztia keretében szabadult. Ez azonban nem azt jelentette, hogy a hátralévő öt évet elengedték volna, hanem azt, hogy csak feltételesen helyezték szabadlábra. Továbbra is megfigyelés alatt tartották [1], [2].

Csikor Kálmán szabadulása után azonnal állást keresett. Boday Lajos, a Pécsi Geodéziai és Térképészeti Vállalat (PGTV) akkori igazgatója, mint technikust alkalmazta, mivel akadémiai tantárgyai között szerepelt a térképismeret, a topográfia, a tereptan és a fotogrammetria. A 60-as évek végétől – mellékállásként – tanított a Komarov szovjet úrhajósról elnevezett Pécsi Földmérési Szakközépiskolában is. 60 éves korában, 1970-ben nyugállományba szeretett volna menni, tekintettel arra, hogy a börtönének szervezetét nagyon megviselték. Mivel szabadulása után még csak hét évet dolgozott, szüksége lett volna katonai éveinek elismerésére is. Boday Lajos a következő minősítéssel igyekezett a kérelmet alátámasztani: „Alkalmazásának ideje alatt munkáját kifogástalan szorgalommal és lelkiismeretességgel végzi ... Szívesen foglalkozik fiatal munkatársaival, és helyes szakmai tanácsaival azok fejlődését elősegíti” (részlet a minősítésből) [7].

Csikor Kálmán ezzel a minősítéssel és kérelmével fordult a HM-hez katonai éveinek elismerésére. Azonban hiába hivatkozott 22 éves katonai szolgálatára, kitüntetésére, az 1957-es felmentő ítéletre, megromlott egészségi állapotára, a HM kérelmét elutasította. Abban az időben a minimál-nyugdíjhoz tíz év szolgálati időt kellett igazolni, ezért 1973-ban kérte és kapta meg nyugállományba helyezését. Ezután már – nem, mint geodéta, hanem mert jól beszélt németül – a pécsi Idegenforgalmi Hivatal alkalmazta. Szinte élete utolsó percéig dolgozott [3], [6], [8], [9].

Csikor Kálmán életének 78. évében, Pécssett hunyt el. Hamvasztás utáni búcsúztatása 1988. július 12-én volt a Siklósi úti temetőben. A szűk körű r.k. egyházi temetésen a HM nem képviseltette magát. A rendszerváltást követően rehabilitálták és 1992-ben, posztumusz ezredessé

léptették elő. Később utcát neveztek el róla, és 1996-ban a Városi Önkormányzat emléktáblát helyeztetett el utolsó lakhelyén, az Alkotmány u. 14. sz. ház falán [4], [5].

Emléktábla az Alkotmány u. 14-es számú ház falán

Születésének 100. évfordulója alkalmával emlékezzünk most tisztelettel és nagyrabecsüléssel *Csikor Kálmán* ezredesre, Pécs egykori városparancsnokára, az 56-os forradalom utáni megtorlás egyik áldozatára, a PGTV egykori szakemberre és a felmérési szakiskola volt tanárára.

Dr. Székely Domokos

Irodalom

1. Állambiztonsági Szolgálat Történeti Levéltárának adatszolgáltatása
2. Hadtörténeti Múzeum irattárának adatszolgáltatása
3. *Uzsoki Zoltán* szóbeli tájékoztatása
4. Pécs Város Önkormányzatának 28/1997 sz. rendelete emléktábla elhelyezéséről
5. Pécsi Temetkezési Kft. 1-91-1/2009. ügyirata Csikor Kálmán temetéséről és sírhelyéről
6. *Magasi András* (a volt Komarov Szakiskola jelenlegi igazgatójának írásbeli tájékoztatása)
7. *Boday Lajos*: Csikor Kálmán minősítése (1976)
8. *Pálmai Miklós* (volt PGTV dolgozó) szóbeli tájékoztatása
9. *Zeiler SImon* (volt Komarov Szakiskola tanára) írásbeli tájékoztatása